

Otevřené vzdělávání a digitální propast

PhDr. Michal Lorenz, PhD.

Digitální propast

- ekonomická nerovnost mezi skupinami
- nerovnost v přístupu, používání a znalosti technologií
- nerovnosti mezi jedinci, domácnostmi, organizacemi, geografickými oblastmi na různé socioekonomické a demografické úrovni
- tři úrovně:
 - propast v přístupu
 - propast v použití
 - propast v kvalitě použití

Digitální propast

- digitální propast:
- Kanwar: rozdíly kvůli geografii, rase, ekonomickému statusu, pohlaví, fyzickým schopnostem přístupu k informacím přes internet a jiné informační technologie a služby, stejně jako schopnosti a dovednosti použít technologie – propast mezi použitím
- Dijk: propast mezi těmi co mají a nemají přístup k novým formám informačních technologií, vliv sociálních, ekonomických, kulturních a politických, rozdíly nejsou omezeny na rozvíjející se země
- ti co si mohou dovolit pořádit moderní technologie je nejsou schopni používat
- Karen, Tolbert, Gilbert: ekonomická nerovnost mezi skupinami popisovaná v termínech přístupu, použití, znalosti ICT

Digitální propast

- dimenze digitální propasti:
- nízká gramotnost a znalost používání ICT
- nedostatek zplnomocnění k plnému využití příležitostí poskytovaných digitálními technologiemi, i když jsou tyto dostupné, snadno použitelné
- rozvojové země postrádají příležitost pro ekonomický a obchodní pokrok, řeší důležitější potřeby (jídlo, voda apod.)

Digitální propast

- použití ICT v sociálním, kulturním a kognitivním kontextu
- relevance a užitečnost aktivit samotných
- dočasné zdroje (čas strávený nad různými životními činnostmi)
- materiální zdroje za ICT vybavením a službami (př. příjem, všechny druhy vlastnictví)
- mentální zdroje (znalosti, všeobecné sociální a technické dovednosti mimo a za specifickými ICT dovednostmi)
- sociální zdroje (postavení v sociální síti, vztahy – např. na pracovišti, doma, v komunitě)
- kulturní zdroje (kulturní majetek jako status, druhy diplomů, certifikací či jiných zmocňujících a pověřujících hodnot)

Digitální propast a otevřené vzdělávání

- Otevřené vzdělávací zdroje – umísťuje znalosti do veřejné sféry, uvolňuje intelektuální vlastnictví, uvolňuje technické, finanční a právní bariéry – překlenování propasti
- 3 generace:
- uvolnění online kurzů (MIT)
- digitalizace a zpřístupnění sebevzdělávací materiálů
- vývoj kolaborativních kurzů – př. wikiEducator používán ve Virtual University for Small states of the Commonwealth (VUSSC)

Digitální propast a otevřené vzdělávání

- změna od konkurence ke kooperaci a kolektivní excelenci
- přizpůsobování globalizaci a trendům ve vývoji technologií – příležitost pro lidi, kteří nemají jak získat vzdělání
- Problém s propastí v použití: převážně bílí píší články o digitální nerovnosti, citují řadu bílých expertů a začleňují problém digitální propasti kolem povahy nedostatků u černých a latinskoamerických mužů a jejich rodičů

Digitální propast a otevřené vzdělávání

- výzvy překlenutí digitální propasti pomocí otevřených vzdělávacích zdrojů:
- zahraniční obsah a kultura
- jazyková bariéra
- bídny internetový přístup
- nedostatek informací o dostupných OER
- pochybnosti o hodnotě volného OER

Informační chování - IB

- Chování – měřitelná aktivita organismu, projevující se jako reakce na podněty
- Informační chování člověka – úroveň:
 - Individuální
 - skupinová
- Kontexty:
 - informační zdroje
 - média
 - různé místa, prostory
 - pracovní skupiny

Informační chování - IB

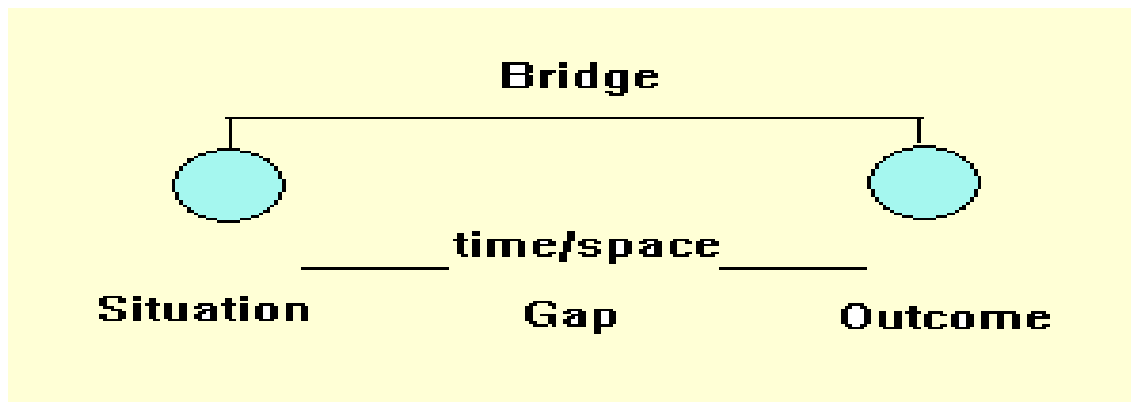
- Chování člověka, systému či organismu ve vztahu k informačním zdrojům a informacím
- Široký význam
- Užší význam
 - sociálně podmíněné
 - situačně podmíněné
 - kulturně podmíněné

Informační potřeba

- není primární potřebou
- druh sociálních a psychologických potřeb
- situace nedostatku poznatků pramenící z potřeb osobnosti nebo skupiny
- kognitivní struktury nedostatečné k dosažení cíle, splnění úkolu

Informační potřeba

- Vznik informační potřeby:
 1. uživatel si uvědomuje odchylku v úrovni poznání.
 2. mezera v poznacích: člověk naráží na kognitivní mezeru v poznacích a začíná vnímat informační potřebu

Insider x outsider

- insider x outsider – informační bariéra mezi dvěma světy
- insideři – sdílejí společnou kulturní, sociální a náboženskou perspektivu, normy chování, definují věci, které si zaslouží pozornost
- outsideři - odlišují se od kolektivních standardů chování, nerozumí světu insiderů

Informační chudoba

- informačně chudý svět
- neuspokojení informačních potřeb
- sebeochranné chování
- vliv sociálních a kulturních norem

Informačně chudí

- mohou postrádat jakýkoliv zdroj informací
- na ustavené sociální normy reagují sebeochranným chováním
- nedůvěřují zájmu druhých poskytnout užitečné informace
- odmítají přijmout riziko odhalením svých potřeb
- vybírají si situačně relevantní informace
- základní koncepty – riziko, tajemství, klam, situační relevance

Informační chudoba - příklady

- **ženy na rekvalifikaci** – outsideři v agentuře, nesdílejí informace o práci – rizikové
- tajemství – motivováno strachem
- klam – snaha vypadat jako ostatní z vnějšího světa
- relevance – informace vylepšující mezilidské vztahy

Informační chudoba - příklady

- **domovníci** – outsideři v sociálním prostředí, nesdílejí informace o běžných problémech
- tajemství – neposkytnout ostatním výhodu nad sebou
- relevance – informace o krádežích, vraždách, požárech, zproštění práce, důchodech

Informační chudoba - příklady

- **stárnoucí populace** – nevěří nikomu, ani svým dětem. Nesdílí problémy o vážných zdravotních problémech
- tajemství – nedůvěra k ostatním, touha nebýt obtěžován ostatními
- klam – snaha vypadat zdravě a soběstačně
- relevance – nedostatková či příliš drahá (riskantní), nesouvisí s informační potřebou, jde o udržení vztahu s dětmi
- **mladiství bezdomovci** – informační potřeby: ochrana, zaměstnání, peníze, poctivý plat, respekt, bezpečnost, rozvoj dovedností, spravedlnost, zdraví, vzdělání, výběr jídla, výběr oblečení..

Literatura

- FIDEL, R. Human Information Interaction: An Ecological Approach to Information Behavior. Cambridge: MIT, 2012. ISBN 9780262017008.
- GONDOLAT – MANDÁTUM ÚJ. Information society: From Theory to Political Practice. Budapešť, 2008. ISBN 978-963-693-623-0.
- CHATMAN, E. A. The Impoverished Life-World of Outsiders. *Journal of the American Society for Information Science*, 1996, 47(3): 193 – 206.
- MARKWEI, E. D. Everyday Life Information Seeking Behaviour Of Urban Homeless Youth. [Thesis], 2013. The University of British Columbia.